

”Varför fotograferar jag?”, ”Hur väljer jag mina motiv?”, ”Vilket budskap vill jag förmedla med mina bilder?”, ”För vem skapar jag bilder?”, ”Vilket värde vill jag att mina bilder ska ha över tid?”

För mig ligger inte begränsningen i kameran som verktyg, vilket Flusser vill göra gällande. Snarare ligger begränsningen i min egen kreativitet och i motivens begränsningar att, utifrån min idé om bilden som illustration av en känsla, tillmötesgå mina önskemål. För mig är bilden inte en neutral avbildning (och jag tror att den aldrig kan vara det); i det avseendet kan hävdas att jag inte är en fotograf.

Själva fotograferingsögonblicket är egentligen underordnat andra processer i vägen från tanke till illustration. Men ändå centralt på ett sätt liknande kossans inflytande över en vällagrad Gruyèreost; den är en förutsättning, men har ett begränsat inflytande över slutresultatet. Bildskapande är fyllt av begränsningar: Den tekniska utrustningen, fotografens förmåga att använda utrustningen, fotografens intentioner, motivets omfång och innehåll, efterbehandlingen, visningsmedia och -sammanhang, betraktarens reflektion. Att som Flusser ge kameran (med dess begränsningar och, enligt Flusser, i kulissen dolda agendor) en så stor betydelse för den färdiga bilden, tycker jag är att förringa varje människas intellekt och berövar oss som individer tolkningsföreträdet. Intrycket av en bild skapas i våra huvuden.

Själva fotografiet vill jag benämna som en ”utlösare”. Den fotografiska bilden kopplar olika delar av våra ackumulerade kunskaper, känslor och erfarenheter, och kommer därigenom att generera en ”mental bild” som inte är begränsad av den fotografiska bildens två dimensioner, utan innehåller kanske även både rymd och tid (och varför inte t.ex. även doft-, ljud- och känselintryck, genom minnen?). Den fotografiska bildens förhållande till individens tolkning kan jämföras med kameran förhållande till motivet. Ju bättre kameran prestanda är (och, naturligtvis, fotografens *tekniska* skicklighet), desto bättre kan fotografiet ge en tvådimensionell avbildning av motivet. Ju bättre den tvådimensionella avbildningen är (*bättre* är ju i och för sig högst individuellt..), desto mer information kan förmedlas till betraktaren som grund till betraktarens spegling av bilden i den egna oceanen av kunskaper, känslor och erfarenheter.

Där menar jag att fotografens intentioner och skicklighet *utöver* att tekniskt bemästra kameran har stor inverkan på bildens fortsatta betydelse för olika betraktare.

Vad finns i bilden som leder oss in i en associationsbana? Vad finns INTE i bilden som våra associationer väljer att lägga in? Våra associationer är till betydande del individuella och byggda på egna erfarenheter, känslor och tillägnade kunskaper, samt vår förmåga till reflektion och kritiskt tänkande som visserligen till del är formad av de generella riktlinjer som genom lag, etik och moral utgör samhällsstrukturens ryggrad.

Kameran som verklighetsvittne förutsätter EN verklighet där alla som betraktar resultatet (den fotografiska bilden) har en gemensam referensram inom vilken bilden avser att illustrera något. Den fotografiska bilden är, som sagts ovan, en tvådimensionell representation av ett ögonblick som endast kan upplevas av *ett* av våra sinnen. Att därför låta bilden inducera en känsloupplevelse hos oss, kan vara ett sätt att faktiskt få bilden att gå utöver sina fysiska begränsningar, med konsekvensen att tolkningen blir mer individuell och i mindre utsträckning kan delas i en samstämmig, gemensam syn mellan olika betraktare. Se bara hur det gick för Flusser och Barthes.

Utan att förminska Flussers, Sontags och Barthes elaborationer kring den fotografiska bilden, kan jag inte låta bli att reflektera över det faktum att detta är tre individers utläggningar över sina tolkningar av den fotografiska bilden. Utöver kunskaper inom fotografiteknikens historia, fotografiets (och fotografens) roll i kunskapsöverföring till massorna, och fotografiets roll som budskapsbärare, är det till stor del högst personliga reflektioner av författarna som görs i de böcker vi läst, och detta tycker jag understryker det faktum att det saknas en absolut sanning i vad ett fotografi utgör för individen. Jag köper helt enkelt inte någon av analyserna som sanning; däremot ser jag dem som intressanta beskrivningar av personliga förhållningssätt till den fotografiska bilden. Själv känner jag mig mest bekväm med Barthes förhållningssätt till den fotografiska bilden. Men det innebär inte att jag exkluderar de andra författarnas utläggningar, eftersom de kan antas vara mer giltiga för andra. Som sagt, förhållandet till den fotografiska bilden är högst individuellt.

Är det inte att förringa den fotografiska bildens betydelse, att inte i analysen väga in att det finns lika många möjliga tolkningar av en bild som det finns betraktare? Bara det faktum att Flusser och Barthes har så olika uppfattningar om den fotografiska bilden, ger en indikation på att när vi väl ger oss hän i en betraktelse över fotografiet som informationsförmedlare, är risken (eller, om man så vill, chansen) stor att vi landar i en högst personlig åsikt utifrån det faktum att vi inte i alla delar har en gemensam uppfattning om verkligheten. "Verkligheten" är vår högst personliga tolkning av våra sinnesintryck och mentala processer över tid. Det finns säkerligen någon filosofisk eller psykologisk term för detta, men det ligger bortom min egen kunskapshorisont.

Intressant är dock att både Flusser och Sontag har en sorts kollektivistisk och kulturell ansats i sina böcker, medan Barthes har en mer individuell approach. Det jag reflekterar över i jämförelsen av deras teorier och redogörande, är att det hos Flusser och Sontag läggs så mycket kraft på resonemanget kring bilden som kulturbärare i kontexten masskonsumtion, vilket i Flussers resonemang sätter bilden som värdebärare för en samhällsordning och i Sontags redogörelse som ibland värdebärare för ett motstånd mot samhällsordningen. Barthes betraktelse förefaller mer "opolitisk", och med fokus på saklighet eller känsla hos individen. På ett sätt sympatiserar jag med Barthes tankar, utifrån att han till del sätter individen och den fria tanken som viktiga verktyg i tolkningen av den fotografiska bilden, i kontrast till Flusser och Sontag som jag upplever betonar en likriktad bildkultur som budskapsförmedlare angränsande mot (eller i vissa fall inriktad på) indoktrinering eller uppror. Förmodligen har mitt synsätt sin grund i att jag är utbildad inom naturvetenskapen och har ett rikt känsloliv.

Hur påverkar då dessa analyser mitt eget sätt att fotografera?

Här behöver jag gå tillbaka till en av de inledande frågorna: "Varför fotograferar jag?". Inom ramen för denna kurs har jag tvingat mig själv (eller egentligen starkt känt lusten till) att formulera ett svar på detta. Svaret är att jag fotograferar för min egen tillfredsställelse. I mitt bildskapande är det inte andras gillande jag är ute efter. Det är heller inte min egen tillfredsställelse över en färdig bild. Det jag själv får ut något av är dels utmaningen att i ett motiv hitta komponenter som förmår illustrera ett känslotillstånd, dels att i den efterföljande bildbehandlingen accentuera detta. Processen är för mig det centrala, i vilken jag själv gör en resa fylld av reflektioner.

När bilden till slut är "färdig", är den för mig förbrukad. Jag finner inget egentligt nöje att göra en utskrift för att hänga upp eller att dela den i sociala medier i hopp om att mina

vänner ska trycka på "gilla". I den fasen är så att säga "kakan uppäten". Bilden växer fram för mig själv endast, och processen är behållningen. På detta sätt blir mina egna bilder för mig inga informationsbärare, utom för just mig själv. Att andra tycker något om mina bilder intresserar mig egentligen inte; det är för mig åsikter som jag har svårt att relatera till utifrån det faktum att vi inte har samma referensramar, jag som bildskapare kontra betraktaren.

Visst kan en betraktare på ett eller annat sätt beröras av mina bilder, men är det på ett sätt som var min avsikt? Har jag någon avsikt? Kan jag ha någon åsikt om de känslor eller tankar som en betraktare har för mina bilder? Nej, jag har inte tolkningsföreträdet där. I och för sig kan jag redogöra för en betraktare om de intentioner jag har med en bild, men utifrån det faktum att vi sannolikt inte har samma referensramar, är risken stor att vi ändå missförstår varandra.

Många av de bilder jag gör bygger på element som (hos mig själv) kan återfinnas i associationer, inte som faktisk komponent i själva bilden. Och eftersom associationerna är individuella, blir tolkningen av bilderna också individuell.

Detta leder in i en annan diskussion: Vad är ett fotografi? Jag fotograferar framför allt natur. Om jag låter kameran bestämma allt så får jag i min mening en så naturtrogen avbildning som medges, utifrån kamerans begränsningar (här ligger Flusser och gnager..). Eftersom jag letar motiv i syfte att illustrera en känsla, väljer jag i regel att själv styra exponeringen i syfte att skapa rätt förutsättningar för den efterföljande bildbehandlingen i datorn. Om jag då i fotograferingsögonblicket skapar en avbildning som inte är en så representativ "kopia" av det avfotograferade sceneriet som möjligt, är det då fortfarande ett fotografi? Ja, det vill jag hävda. Jag har dock medvetet valt att ta bort delar av den information som kameran *skulle kunnat ha registrerat*, i syfte att ha ett så bra underlag som möjligt för att i den efterföljande processen kunna skapa det resultat jag eftersträvar.

Det betyder att jag i fotograferingsögonblicket har en mental bild av slutresultatet, som ibland i ganska liten omfattning korresponderar med det motiv jag väljer att rikta kameran mot. I vissa lägen är det till och med så, att jag avser att endast använda en komponent i ett fotografi för att lägga in i ett annat fotografi, i syfte att i den färdiga bilden illustrera något. Är då det slutresultatet ett fotografi? I någon mening är det ju det, men det går inte att göra anspråk på att det är en illustration av verkligheten, så som den fysiskt avspeglas.